მარინა იზორია

ჩინეთის გეოსტრატეგიული მიზნები აფრიკაში. ურთიერთობა ზიმბაბვესთან

DOI: https://doi.org/10.52340/gbsab.2024.50.07

შესავალი. ჩინეთი თავის საგარეო პოლიტიკას წარმოადგენს ოფიციალური სამთავრობო დოკუმენტის, ჩინეთის თეთრი წიგნის მეშვეობით. ამ დოკუმენტში ნათლად არის ნათქვამი, რომ არსებობს ჩინეთის საგარეო პოლიტიკის სახელმძღვანელო პრინციპები: სხვა ქვეყნებისთვის გაწეული დახმარება ხასიათდება თანასწორობით, ორმხრივი სარგებლითა და ყოველგვარი სიმკაცრით. ჩინეთის პოლიტიკა აფრიკის მიმართ ძირითადად ორი ფაქტორზეა ორიენტირებული: პირველი, ერების სუვერენიტეტის პატივისცემა და მათი საშინაო და საგარეო საქმეებში ჩაურევლობა. მეორეც, ეს არის დახმარების სხვადასხვა პაკეტები, რომლებსაც გამოყოფს ჩინეთი აფრიკის კონტინენტისათვის. ჩინეთის დახმარების პოლიტიკის კონცეფცია მოიცავს ცხრა სექტორს: სამედიცინო სფეროს, ტექნიკურ თანამშრომლობას, საბიუჯეტო მხარდაჭერას, ჰუმანიტარულ დახმარებას, მოხალისეობრივ პროგრამებს, ინფრასტრუქტურის მშენებლობას, ადგილობრივი მოსახლეობისთვის გრანტებისა და სტიპენდიების გაცემას, დახმარებას სოფლის მეურნეობაში და ვალების მიტევებას.

კვლევის აქტუალობა. კვლევის პრობლემის აქტუალობა განპირობებულია იმით, რომ ჩინეთი ბოლო ათწლეულების განმავლობაში აქტიურად ავითარებს ურთიერთობას აფრიკის ქვეყნებთან. ეს გამოწვეულია ჩინეთის პოზიციების გაძლიერებით და ქვეყნის ხელმძღვანელობის სურვილით, რომ უფრო მნიშვნელოვანი როლი ითამაშოს მსოფლიო პოლიტიკასა და ეკონომიკაში. და ამ მიზნის მისაღწევად ჩინეთი ავითარებს ურთიერთობებს არა მხოლოდ თავისი რეგიონის ქვეყნებთან, არამედ ახალ მიმართულებებთან: აფრიკა, ლათინური ამერიკა. თავისი გავლენის გასაფართოებლად ჩინეთი ბოლო პერიოდში განსაკუთრებით გააქტიურდა სამხრეთ აფრიკის ქვეყნებთან, მათ შორის ზიმბაბვესთან. ქვეყანასთან, რომელსაც არ აქვს ზღვაზე გასასვლელი, მაგრამ მდიდარია მინერალური საბადოებით, წყლის რესურსებით, სოფლის მეურნეობის საკმაოდ მაღალი დონით და შემონახული ველური ბუნებით.

2000-იან წლებში დასავლეთის სანქციების შემდეგ, სწორედ ჩინეთთან თანამშრომლობა დაეხმარა ზიმბაბვეს გაუმკლავდეს კრიზისს ქვეყნის შიგნით და საერთაშორისო ასპარეზზე. ***კვლევის საგანია*** ჩინეთისა და ზიმბაბვეს ურთიერთქმედება და თანამშრომლობა პოლიტიკასა და ეკონომიკაში 2000-2019 წლებში. ***კვლევის მიზანია*** ჩინეთ-ზიმბაბვეს თანამშრომლობის ძირითადი მიმართულებების შეფასება 2000-2019 წლებში.

ჩინეთსა და ზიმბაბვეს შორის თანამშრომლობა მნიშვნელოვანია ორივე ქვეყნის საგარეო პოლიტიკის კონტექსტში. ეს მრავალმხრივი ალიანსი პოლიტიკურ და ეკონომიკურ სფეროებში ხელს უწყობს დიპლომატიური კავშირების განვითარებას და განმტკიცებას, რაც გავლენას ახდენს ორივე ქვეყნის საერთო კეთილდღეობაზე.

საკვანძო სიტყვები: ჩინეთი, ზიმბაბვე, რობერტ მუგაბე, ეკონომიკური თანამშრომლობა, ვაჭრობა, ინვესტიციები, სანქციები, პოლიტიკური თანამშრომლობა, საგარეო პოლიტიკა.

ჩინეთის მთავრობის განცხადებით, აფრიკისთვის ყოვლისმომცველი დახმარება დაიწყო მისი დეკოლონიზაციისა და ახალი ორმხრივი ურთიერთობების დამყარების პერიოდში 1960-იანი წლების დასაწყისში. 1990-იან წლებში ზიმბაბვე იყო საკვები პროდუქტების ექსპორტიორი, შემოსავლების დიდ ნაწილს ამ ექსპორტიდან ღებულობდა დაახლოებით 8000 თეთრკანიანი მესაკუთრე, რომლებიც იყვნენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების მწარმოებლები და მოგვიანებით ჩამოერთვათ მიწები. თეთრკანიანი ფერმერების მეურნეობა აწარმოებდა სასოფლო-სამეურნეო საქონლის პროდუქტების 78 %-ს.

ზიმბაბვე და ჩინეთი ხშირად აღწერენ თავიანთ კავშირებს, როგორც ისტორიულად ძლიერ ურთიერთობას, რომელსაც აქვს კარგი და რთული დრო. ქვეყნებს შორის ორმხრივი ურთიერთობები დამყარდა 1980 წლის 18 აპრილს, ზიმბაბვეს დამოუკიდებლობის გამოცხადების დღეს. მიუხედავად ამისა, ურთიერთობები აქტიურად არ განვითარდა თითქმის ორი ათწლეულის განმავლობაში, ეს გამოწვეული იყო ჩინეთში შიდა ცვლილებებით დენ სიაო პინის ხელისუფლებაში მოსვლასთან ერთად, ასევე ზიმბაბვეს დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადებით. [1]. ახალი იმპულსი გაჩნდა 2000-იანი წლების დასაწყისში, როდესაც მთავრობამ და ზიმბაბვეს პრეზიდენტმა რობერტ მუგაბემ მიიღეს Look East-ის პოლიტიკა.

ზიმბაბვეს მთავრობამ დასავლეთის ქვეყნებთან, განსაკუთრებით მის ყოფილ მეტროპოლიასთან, დიდ ბრიტანეთთან ურთიერთობების გაუარესების შემდეგ გადაწყვიტა პოლიტიკის ახალი ვექტორის აღება. (კონფლიქტის მიზეზები იყო, პირველ რიგში, მიწის რეფორმა, რომელიც შედგებოდა ევროპელებისგან მიწის იძულებით გადაცემაში ადგილობრივ მოსახლეობაზე. მეორეც, დაგმეს მოსახლეობის მიმართ ძალადობა და ადამიანის უფლებების დარღვევა ზიმბაბვეს საარჩევნო რბოლის დროს 2000 წელს (საპარლამენტო არჩევნები) და 2002 წელს (საპრეზიდენტო არჩევნები). დიდმა ბრიტანეთმა, ევროკავშირმა და შეერთებულმა შტატებმა დაადანაშაულეს მუგაბეს მთავრობა ადამიანის უფლებების დარღვევაში და დააწესეს სანქციები ზიმბაბვეს ხელმძღვანელობაზე, დააწესეს ემბარგო დასავლეთიდან იარაღის მიწოდებაზე და ასევე შეამცირეს გრანტებისა და სესხების გაცემა. ამან გამოიწვია სერიოზული ეკონომიკური კრიზისი ზიმბაბვეში.[4] ინფლაციის წლიურმა მაჩვენებელმა ზიმბაბვეში 2007 წლის დეკემბერში შეადგინა 66 212 % და თვიურმა მაჩვენებელმა 240 %, ხოლო მთელი 2007 წლის მიხედვით — 100 000 %. 2009 წლის აპრილში ზიმბაბვეს ხელისუფლებამ მიიღო გადაწყვეტილება შეაჩერებინა ზიმბაბვეს დოლარის ფუნქციონირება ერთი წლის ვადით, რადგანაც მისი ღირებულება ვერაფრით ვერ იყო უზრუნველყოფილი, რის შედეგადაც ის ფაქტობრივად გაქრა ბრუნვიდან. (2013 წლის იანვარში ქვეყნის ფინანსთა მინისტრმა განაცხადა, რომ საბიუჯეტო ორგანიზაციებში ხელფასების გაცემის შემდეგ სახელმწიფო სალაროში დარჩა 217 დოლარი).

გააცნობიერა რა, რომ აუცილებელია ახალი პარტნიორების ძებნა, ზიმბაბვეს მთავრობამ 2003 წელს გამოაცხადა პოლიტიკა „მზერა აღმოსავლეთისკენ“, რაც

გულისხმობდა აზიის ქვეყნებთან პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების გააქტიურებას. აღსანიშნავია, რომ „მზერა აღმოსავლეთისკენ“ პოლიტიკა ჯერ კიდევ უფრო პრინციპი იყო, ვიდრე ოფიციალური საგარეო პოლიტიკის კონცეფცია, რადგან ის არ იყო რატიფიცირებული კანონით [5].

ზიმბაბვე განსაკუთრებულ იმედს ამყარებდა ჩინეთზე, რადგან აფრიკული ქვეყნების მთავრობაზე შთაბეჭდილება მოახდინა ჩინეთის პოზიციამ, რომელიც გულისხმობდა პარტნიორების შიდა საქმეებში ჩაურევლობას. ასევე სასოფლო-სამეურნეო და ნედლეულის გაყიდვის უზარმაზარმა ბაზარმა. პეკინი დაინტერესებული იყო ისეთი მინერალებით, როგორიცაა ოქრო, პლატინა, ქრომი, სპილენძი, ნიკელი, კობალტი, იშვიათი ლითონები, ქვანახშირი, ურანი და ძვირფასი ქვები, რომლებიც შეიძლება გამოყენებულ იქნას სამრეწველო სექტორის განვითარებისთვის [5].

ამრიგად, 2000-იანი წლებიდან ორ ქვეყანას შორის ვაჭრობამ აქტიურად დაიწყო განვითარება. 2002 წელს ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ბრუნვამ 191 მილიონი დოლარი შეადგინა, უკვე 2013 წელს 1,1 მილიარდი დოლარი. აღსანიშნავია, რომ ჩინეთის ორმხრივი დახმარების უმეტესი ნაწილი დაკავშირებული იყო ჩინური წარმოშობის მასალების გამოყენებასთან, რამაც ხელი შეუწყო ჩინური პროდუქტის იმპორტის პოპულარიზაციას ზიმბაბვეში.

ორმხრივი ეკონომიკური ურთიერთობების გაფართოება აისახა ჩინური ფირმების რაოდენობის ზრდაში. 2005 წელს ოცდაცხრამეტიდან 2014 წელს სამოცდათორმეტამდე, რასაც თან ახლდა 200-დან 300 მცირე ჩინური კომპანიის ზრდა [იქვე, გვ. 7]. ჩინეთმა ინვესტიცია ჩადო არანაკლებ 128 პროექტში 2000 წლიდან 2012 წლამდე. ასევე დაფიქსირდა ჩინეთის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ფენომენალური ზრდა, განსაკუთრებით 2009-2013 წლებში, როდესაც ის გაიზარდა $11 მილიონიდან 602 მილიონ დოლარამდე. მიუხედავად იმისა, რომ საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტები უფრთხილდებოდნენ განვითარების პროექტების დაფინანსებას, ჩინელი ინვესტორები გამოირჩეოდნენ (განსაკუთრებით მაინინგში) ენერგეტიკის, სოციალური ინფრასტრუქტურის, საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების სექტორების დაფინანსებით. 2015 წლისთვის ზიმბაბვე გახდა ჩინეთის ინვესტიციების სამი ძირითადი მიმართულებით სამიზნე აფრიკაში.

სოფლის მეურნეობის განვითარება იყო კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი სექტორი, რომელმაც განიცადა ზრდა და ცვლილება 2000 წლის შემდგომ პერიოდში, რაც გამოწვეული იყო ჩინეთის მიერ მცირე ტიპის მეურნეობის დაფინანსებით. მიწის რეფორმის ქაოტური პერიოდის შემდეგ თამბაქოს წარმოება ამ სექტორში გაფართოვდა კონტრაქტის მეურნეობის გზით, რომელსაც მხარს უჭერდა ჩინური თამბაქოს კომპანია Tian Ze [8].

ჩინეთი ამჟამად წარმოადგენს ზიმბაბვეს თამბაქოს ექსპორტის ნახევარზე მეტს, რაც წელიწადში 200 მილიონ კილოგრამს შეადგენს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ზოგიერთი მკვლევარის აზრით, ზიმბაბვეს მთავრობა მუდმივად აფორმებდა გაუმჭვირვალე ბიზნეს და საინვესტიციო კონტრაქტებს ჩინეთთან, რითაც ძირითადად სარგებლობს მმართველი ელიტა და აძლიერებს მათ ძალაუფლებას [9]. ზიმბაბვეელთა უმრავლესობას მიაჩნია, რომ ჩინეთმა დადებითი გავლენა მოახდინა მათ შიდა ეკონომიკაზე, მხოლოდ 31% თვლის, რომ ჩინეთის გავლენა უარყოფითი იყო.

ზიმბაბვეს ამჟამინდელი მთავრობის საგარეო პოლიტიკის გასაგებად, უნდა ითქვას, რომ რობერტ მუგაბესა და მის ყოფილ ვიცე-პრეზიდენტ ემერსონ მნანგაგვას მთავრობაში შიდა უთანხმოების შემდეგ, 2017 წლის 14 ნოემბერს სამხედრო გადატრიალება მოხდა და მასობრივმა დემონსტრაციებმა აიძულა რობერტ მუგაბე ზიმბაბვეს პრეზიდენტის პოსტს დამშვიდობებოდა. ამან გზა გაუხსნა მნანგაგვას ფიცის დასადებად, როგორც ქვეყნის მომავალ პრეზიდენტს 2017 წლის 24 ნოემბერს. არჩევნები გამორჩეული იყო იმით, რომ 16 წლის განმავლობაში პირველად მთავრობამ დაუშვა ქვეყანაში წინასაარჩევნო მოვლენებზე ევროკავშირისა და აშშ-ს დამკვირვებლები, რაც შეიძლება განიმარტოს, როგორც საწყისი ნიშანი იმისა, რომ ახალი ადმინისტრაცია განაახლებდა მოლაპარაკებებს დასავლეთის ქვეყნებთან. 2017 წელს პრეზიდენტ მნანგაგვას ინაუგურაციის სიტყვაში მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მისი ადმინისტრაციის მთავარი მამოძრავებელი ძალა იქნებოდა ქვეყნის ეკონომიკური განვითარება. მისი საგარეო პოლიტიკის დღის წესრიგი ორიენტირებული იქნება პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვაზე, ექსპორტზე, სპეციალური ეკონომიკური ზონების შექმნასა და ახალი პროგრამის ფორმირებაზე. ასევე დააანონსა ხელახალი ჩართულობა მსოფლიოს ყველა ქვეყანასთან და ახალი ურთიერთობების დამყარება.

აღსანიშნავია, რომ მისი პირველი მოგზაურობა აფრიკის გარეთ, როგორც სახელმწიფოს მეთაური იყო 2018 წლის აპრილში, როდესაც ის სახელმწიფო ვიზიტით ეწვია პეკინს პრეზიდენტ სი ძინპინთან შესახვედრად, რათა გამოეხატა მადლიერება დასავლეთის სანქციების დაწესების შემდეგ მიღებული მხარდაჭერისთვის. გარდა ამისა, მნანგაგვამ გამოხატა ინტერესი ჩინეთთან ეკონომიკური კავშირებისა და ინვესტიციების გაძლიერებაზე, მათ შორის, Belt and Road ინიციატივაში მონაწილეობით. ამ მოგზაურობის ფარგლებში, ჩინეთისა და ზიმბაბვეს მთავრობები შეთანხმდნენ ქვეყნებს შორის ყოვლისმომცველი სტრატეგიული პარტნიორობის დამყარებაზე. ვაჭრობა, ინვესტიციები, ტექნოლოგიები, ტელეკომუნიკაციები, ინფრასტრუქტურა და ადამიანთა შორის გაცვლა. ანალოგიურად, პრეზიდენტმა სი ძინპინმა მოუწოდა „დასავლეთის ქვეყნებსა და ორგანიზაციებს, რაც შეიძლება მალე გააუმჯობესონ ურთიერთობები ზიმბაბვესთან“.

ამრიგად, ზიმბაბვეში ხელისუფლების ცვლილების მიუხედავად, პეკინი რჩება ჰარარეს სტრატეგიულ პარტნიორად, რადგან ბევრი პირდაპირი ინვესტიცია, სესხი და ფინანსური დახმარება ძირითადად მიმართული იყო ამჟამინდელი ადმინისტრაციის მიერ შექმნილ ყველაზე მნიშვნელოვან სექტორებზე. მაგალითად, გრანტების უმეტესობა მიზნად ისახავს ენერგიის წარმოებისა და მომარაგების ინფრასტრუქტურის განვითარებას, ხოლო წყალმომარაგებამ და სანიტარიამ მიიღო ყველაზე დიდი მოცულობის შეღავათიანი სესხები. ჩინეთის კომერციული სესხების თვალსაზრისით, ყველაზე მნიშვნელოვანი თანხა, შეფასებული $341,300,000, იყო სოციალური ინფრასტრუქტურისთვის, როგორიცაა ზიმბაბვეს მოძველებული წყლის გამწმენდი და განაწილების სისტემის რეაბილიტაცია, Victoria Falls აეროპორტის განახლება და სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული NetOne მობილური ქსელის გაფართოება. სოფლის მეურნეობა და ჯანდაცვა მეორე და მესამე სექტორებია, რომლებმაც, შესაბამისად, ყველაზე მეტი სესხი მიიღეს. ფაქტობრივად, 2017-2019 წწ. ზიმბაბვეს მიეწოდა ახალი ჩინური გრანტები, სესხები და ინვესტიციები, რამაც ხელი შეუწყო ამ ორმხრივი

ურთიერთობების განმტკიცებას. ასევე ჩინეთმა გასცა $47,058,000 გრანტი ჯანდაცვის, სოფლის მეურნეობის, მთავრობისა და საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების სექტორებისთვის, ასევე შეღავათიანი სესხები ტრანსპორტისთვის, ჯამში $153 მილიონი. გარდა ამისა, 2019 წელს განხორციელდა ახალი და დიდი პირდაპირი ინვესტიციები ჰიდროენერგეტიკულ პროექტებში ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების გაფართოების, სადისტრიბუციო ქსელების განახლებისა და რეაბილიტაციის მიზნით, განსაკუთრებით თერთმეტ გარეუბანში, და ახალი წყალსაცავის ტუმბოების აშენება, წყალმომარაგების პროექტების განხორციელება.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობები სტაბილურია, მიუხედავად ზიმბაბვეს ინტერესების გაფართოებისა დასავლეთის მიმართ. ზიმბაბვესთვის ჩინეთთან ორმხრივ ურთიერთობას დიდი მნიშვნელობა აქვს ეროვნული ეკონომიკის სფეროში.

უფრო მეტიც, იმის გამო, რომ ჩინეთი რჩება ზიმბაბვეში მთავარ უცხოურ ინვესტორად, პრეზიდენტ ემერსონ ნანგაგვას ადმინისტრაცია, სავარაუდოდ, გააგრძელებს ურთიერთობების გაძლიერებას PRC-თან, რათა მოიზიდოს მეტი ჩინური პირდაპირი ინვესტიცია ქვეყანაში.

მაშინაც კი, თუ მთავრობა შეეცდება აღადგინოს ურთიერთობები დასავლეთთან, როგორც მისი ეროვნული ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიის ნაწილი, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ჰარარე აპირებს დისტანცირებას პეკინისგან, რომელიც ორმოც წელზე მეტია ჩამოყალიბდა სტრატეგიულ, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პარტნიორად. არსებობს ნიშნები იმისა, რომ ჩინეთსა და ზიმბაბვეს შორის ურთიერთობები უფრო მეტად ვითარდება და მყარდება, ვიდრე წინა წლებში რობერტ მუგაბეს ადმინისტრაციის პირობებში. ამავდროულად, მონაცემები აჩვენებს, რომ ჩინეთის მთავრობა არ განიხილავს ზიმბაბვეს დასავლეთის ქვეყნებთან ხელახლა ჩართვის პოლიტიკას, როგორც რეალურ კონკურენციას შეერთებულ შტატებთან ან ევროკავშირთან, რადგან ჩინეთისა და დასავლეთის ეკონომიკური ყოფნა ჰარარეში კონცენტრირებულია სხვადასხვა სფეროში. მაგალითად, თუ აშშ-ს დახმარება უპირველეს ყოვლისა ფოკუსირებულია ჯანდაცვისა და დემოკრატიის სექტორებზე, ადამიანის უფლებებსა და მმართველობაზე და სხვა გრანტებზე ჰუმანიტარული დახმარების, ეკონომიკური განვითარების, განათლების, მშვიდობისა და უსაფრთხოებისთვის და გარემოზე. ამის საპირისპიროდ, ჩინური გრანტები გამოიყო ენერგიის წარმოებისა და მიწოდების ინფრასტრუქტურის გასავითარებლად, ხოლო წყლისა და კანალიზაციის სერვისებმა მიიღეს მნიშვნელოვანი ოდენობით შეღავათიანი სესხები. ასევე ჩინური ინვესტიციები ორიენტირებულია ენერგიის წარმოებასა და მიწოდებაზე, ძირითადად ჰიდროენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის, სამთო მოპოვების, მძიმე მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობაში.

ბიბლიოგრაფია:

[1]. Bräutigam D. The Dragon's Gift: The Real Story of China in Africa. New York: Oxford University Press, 2009.

[2]. Moyo, L. & Tsakata Mafuso, L. The effectiveness of foreign aid on economic development in developing countries: A case of Zimbabwe (1980-2000). Journal of Social Sciences. 2017. 52(1-3). 173-187.

[3]. Салахетдинов Е.Р. Влияние внешних факторов на кризис в Зимбабве в начале XXI века. Дисс. 2015.
[4].Салахетдинов Э.Р. Зимбабве и Китай: риски и преимущества сотрудничества // Азия и Африка сегодня. 2014. № 9. С. 54-60.
[5]. Zhang C. China-Zimbabwe Relations: A Model of China-Africa Relations? // SAIIA Occasional Paper. 2014. №. 205.
[6]. Sachikonye, L. Zimbabwe and China. In Hartmann, C., & Noesselt, N. (eds), China's New Role in African Politics: From Non-intervention towards Stabilization? Taylor & Francis, London. 2019.

Marina Izoria

China's Geostrategic Aims in Africa. Relations with Zimbabwe

Summary

According to the Chinese government, the beginning of comprehensive aid to Africa began during the period of its decolonization and the establishment of new bilateral relations in the early 1960s.

In this article we will look at the main areas of cooperation between China and Zimbabwe. Zimbabwe and China often describe their ties as a historically strong "all-weather" relationship that has seen both good and difficult times. Bilateral relations between the countries were established on April 18, 1980, the day Zimbabwe declared independence. Nevertheless, relations did not actively develop for almost two decades, this was due to internal changes in China with the rise of Deng Xiao Ping to power, as well as the emergence of Zimbabwe as an independent state [1]. A new impetus came in the early 2000s, when the government and Zimbabwean President Robert Mugabe adopted the Look East policy.

The government of Zimbabwe decided to adopt a new policy vector after the deterioration of relations with Western countries, especially with its former metropolis, Great Britain. The causes of the conflict were, firstly, land reform, which consisted of the forced transfer of land from Europeans to the local population. Secondly, violence against the population and violations of human rights during the electoral race in Zimbabwe in 2000 (parliamentary elections) and 2002 (presidential elections) were condemned. Great Britain, the European Union and the United States accused the Mugabe government of violating human rights and imposed sanctions on the leadership of Zimbabwe, imposed an embargo on arms supplies from the West, and also reduced the issuance of grants and loans. This led to a serious economic crisis in Zimbabwe.

Realizing that it is necessary to look for new partners, the government of Zimbabwe in 2003 proclaimed the “Look to the East” policy, implying a reorientation and intensification of political and economic relations with Asian countries. It is worth noting that the “Look East” policy was still more of a principle than an official foreign policy concept, since it was not ratified by law.

Zimbabwe placed particular hope in China, since the African government was impressed by China's position of non-interference in the internal affairs of its partners, as well as the huge market for the sale of agricultural and raw materials. Beijing was interested in minerals such as gold, platinum, chromium, copper, nickel, cobalt, rare metals, bauxite, coal, uranium and precious stones, which can be used to develop the industrial sector.

Thus, since the 2000s. Trade between the two countries began to actively develop. In 2002, trade turnover between the two countries amounted to $191 million, and already in 2013 it amounted

to $1.1 billion. It is worth noting that most of China's bilateral assistance was associated with the use of materials of Chinese origin, which contributed to the promotion of Chinese imports into Zimbabwe. China is currently the destination for more than half of Zimbabwe's tobacco exports, amounting to over 200 million kilograms per year. It should also be noted that, according to some researchers, the Zimbabwean government has consistently entered into opaque business and investment contracts with China, which mainly benefit the ruling elites, strengthening their power [9]. A majority of Zimbabweans believe China has had a positive impact on their domestic economy, while 31 percent believe China's impact has been negative.

To understand the foreign policy of the current Zimbabwean government, it must be said that after internal disagreements in the government of Robert Mugabe and his ex-vice president Emmerson Mnangagwa, a military coup took place on November 14, 2017, and mass demonstrations forced Robert Mugabe to resign as president of Zimbabwe. This paved the way for Mnangagwa to be sworn in as the future president of the African country on November 24, 2017. The elections were notable because for the first time in 16 years the government allowed the EU and the US to observe pre-election events in the country, which can be interpreted as an initial sign that the new administration is resuming negotiations with Western countries in connection with restrictions imposed in the early 2000s. In President Mnangagwa's inauguration speech in 2017, he emphasized that the main driver of his administration would be the country's economic development. His foreign policy agenda focused on attracting foreign direct investment, exports, the creation of special economic zones, and the formation of a program of re-engagement with all countries of the world , commitment to repay debts and an active interest in establishing new relationships.

In conclusion, we can say that relations between the two countries are stable, despite the expansion of Zimbabwe's interests towards the West. For Zimbabwe, bilateral relations with China are of great importance in the field of national economics. Moreover, as China remains a major foreign direct investor in Zimbabwe, President Emmerson M Nangagwa's administration is likely to continue strengthening relations with the PRC to attract more Chinese direct investment into the country.